

נה א מיי פיי מהלכות
מקי ממון הלכה ב
והלכה ג ופ"ח הל' א:
ב ב ג מיי שם פ"ח
הלכה ב סמג עשין
סח:
ג ד מיי פ"ב מהל'
אבות הלכה א ופ"ח
מהל' נחלות הלכה ח סמג
לארין פה ועשין זו טו"ע:
ה"ע ס' ט סעף א:
גה ה מיי פ"ח מהל'
מקי ממון הלכה ב
סמג עשין סח:
גכ ו מיי פ"ח מהלכות
נחלות הלכה יא סמג
עשין זו טו"ע אה"ע ס'
ט סעף א:
ז ח מיי פ"ד מהל'
חובל ומזיק הלכה א ב
סמג עשין ע טור ש"ע
ח"מ ס' תכנ סעף א:
כא ט מיי שם הלכה ד
טו"ע שם סעף ג:

רבינו חננאל

תבריה ר"ע לגזירה. פירוש
שיבר כלי זיינם שלוחמין
בהם.

ונימא רבי עקיבא לנפשיה. ולא בעי למימר שלא היה יודע
אותם תירוצים וכשאלו לו רבי אליעזר קבלם דפשוט
לו לגמרא דמסתמא היה יודע ומה שלא היה חושש משום דאית
ליה דרבה דאי אין השור בסקילה אין הצעלים משלמים כופר

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ונימא רבי עקיבא לנפשיה והלא עצמו אין
משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם
לך אמר רב שמואל בר רב יצחק כשקדם
בעליו ושחטו מהו דתימא לישתלם מיניה
קמ"ל הואיל ובר קטלא הוא אע"ג דשחטיה
לא לישתלם מיניה אי הכי לרבי אליעזר נמי
כשקדם ושחטו ה"נ וסבר דלמא אית ליה
טעמא אחרינא דעדיף מהאי ונימא ליה ורבי
אליעזר נמי לישני ליה שקדם ושחטו אמר
לך התם הוא דנתכוון להרוג את הבהמה
והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא
כלל דס"ד אמינא נייחייא אצטריך קרא
למעוטי אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה
לא צריך קרא אע"ג דשחטיה ולר"ע נמי
ודאי הכי הוה אלא אמר רב אסי האי
מילתא מפי דגברא רבה שמיע לי ומנו רבי
יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל
וואמר ר"ע אף תם שחבל באדם משלם
במותר נזק שלם משתלם נמי ^א [דמי עבד]
מעלייה כתב רחמנא בעל השור נקי אמר
ליה רבי זירא לרב אסי ^ב והא תבריה ר"ע
לגזיזה דתניא ר"ע אומר יכול ישלם מן העלייה
ת"ל וּבְמִשְׁפַּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ מִגּוּפוֹ מִשְׁלָם
וְאִינוּ מִשְׁלָם מִן הָעֲלִיָּה אלא אמר רבא
אצטריך ס"ד אמינא הואיל ומחמיריני בעבד
יותר מבן חורין שכן חורין יפה סלע גותן סלע
שלישים גותן שלישים ועבד יפה סלע גותן
שלישים משתלם נמי דמי עבד מן העלייה
כתב רחמנא ^ב בעל השור נקי תניא בותיה
דרבא בעל השור נקי ר"ע אומר נקי מדמי
עבד והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב
בבן חורין מה כשחייב בבן חורין חלקת בו
בין תם למועד אף כשחייב בעבד נחלק בו
בין תם למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן
כל שוויו חלקת בו בין תם למועד עבד
שאינו גותן אלא שלישים אינו דין שנחלק בו
בין תם למועד לא מחמיריני בעבד יותר מבן
חורין שכן חורין יפה סלע גותן סלע שלישים
גותן שלישים ועבד יפה סלע גותן שלישים
יכול יהא חייב ת"ל בעל השור נקי ^א נקי
מדמי עבד: תנו רבנן ^ב והמית איש או אשה
אמר ר"ע וכי מה בא זה ללמדנו אם ^א לחייב
על האשה כאיש הרי כבר נאמר ^ב כי יגח
שור את איש או את אשה אלא להקיש אשה
לאיש מה איש ^ב נזקיו לזרשיו אף אשה

ונימא ר"ע לנפשיה. כדאקשי ליה לר' אליעזר לעיל: **כשקדם צעליו**
ושחטו. קודם שנגמר דינו אצטריך ליה קרא למפטרניה: **אי הכי**
אמאי מותבי ר"ע לרבי אליעזר לעיל הביאהו לז"ד ולא אסיק
לדעתיה דמאי לשנוי ליה כשקדם ושחטו אי לית ליה טעמא אחרינא:

אמר לך ר' אליעזר שקדם ושחטו
לא אצטריך קרא דהתם כי הרגו
שלא בכונה אצטריך למפטרניה
מכופר: **דשור לאו בר קטלא הוא**
כלל ואי לא מיעטיה הוה אמינא
עיקר חיובו כופר הוא: **אכל הכא**
דשור בר קטלא הוא תמילת דינו
נפטר מממון ולא חלה עליו משלומין
דאיכא למימר הביאהו לז"ד הלכך
כי קדים ושחטו נמי צלל קרא למפטר
ולא צריך קרא: **לר"ע נמי ודאי**
הכי הוא. קושא היא: **נשלם דמי**
עבד מעלייה. ואע"ג דמקטיל דהא
לגבי חבלת אדם אין תורת תם עליו
ואינו נפטר בטענת הביאהו לז"ד
כתב רחמנא נקי: ^א **והא תבריה רבי**
עקיבא לגזיזה. דלשמעין צהדיה
דאין משתלם אלא מגופו ואכתי
איכא למימר הביאהו לז"ד: **הואיל**
ומחמיריני צעדה. לגבי מועד: **חלקם**
בו בין תם למועד. דמועד משלם
כופר ותם פטור: **שאינו גותן אלא**
שלישים. אפילו שזה ק' מנה: **והמית**
איש וגו'. צמועד כתיב: **נוקיה**
ליורשיה. ולא לצעלה: ^א **ויורש אותה**.
ונתתם את נחלתו לשארו הקרוי
אליו וגו' שארו זו אשתו והא ליכא
למימר דלדידה ניתבי ירושה דדידה
דהא ממשפחתו כתיב אלא ה"ק
ונתתם את נחלתו לקרוי אליו
ממשפחתו ושארו שהיא אשתו הוא
יורש אותה: **לא אמר ר"ע**. נוקיה
ליורשיה: **אלא כפופר הואיל ואין**
משלם אלא לאחר מיתתה. הלכך
לא זכתה זו מחיים: **והוה ליה**
ראוי. ולא מוחזק וקיימא לן ביש
נוחלין ^ב (ב"ב דף ק"ג). דאין הצעל יורש
את אשתו צראוי לצא לאחר מיתתה
כבמוחזק לה מחיים: **מאי טעמא**.
אין כופר משתלם אלא לאחר מיתת
אע"ג דכתיב והמית נימא דכיון
שאמדוהו למיתתה לישתלם מחיים:
והמית נז' שור אינו בסקילה
עד שימות הניזק דכתיב והמית איש
והשור יסקל: **ודמי ולדות לצעל**.
המורה זכתה לו דכתיב צעל האשה
(שמות כה): **אין האשה צעל נותנת**
ליורשיה. מזק ועזר: **היפה שפחה**
ונשפחה כו'. כלומר הימה
משוחררת מעוברת ממשוחרר:
או

נזקיה ליורשיה וסבר ר"ע לא ירית לה בעל ^א **והתניא יורש אותה ומכאן**
שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש **הלא** ^א **אמר אלא בכופר**
הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתתה והוה ליה ראוי ^א **ואין הבעל נוטל**
בראיו כבמוחזק מאי טעמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל
וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו ובנזקין לא אמר ר"ע והתניא ^א
הכה את האשה ויצאו ילדיה גותן נזק ועזר לאשה ודמי ולדות לבעל ^א **אין**
הבעל גותן ליורשיו אין האשה ^א **נותנת ליורשיה** ^א **היתה שפחה וגשתה חררה**
או

משמע דכפ"ה והא דנקט היתה שפחה וגשתה חררה ולא נקט היתה משוחררת משום דע"כ שאין
לה בנים קאמר ולהכי נקט וגשתה חררה דמשמע עמה מקריב וה"ה לישראלית נשואה לגר ומת הגר דפטור דהא דמי ולדות לצעלה והא
דנקט שפחה וגשתה חררה משום דלורחא דמילתא ק' דתם משוחררת נשואה למשוחרר וסתמא גזירת לגר:

(א) נ"ע פסח' ב: (ב) לעיל
ה. לנ. [עריך ד:]
(ג) ר"ל (ד) נשיל ה.
(ה) ב"ב ק"א: (ו) בדפוי
אמר ר"ע (ז) ב"ב ק"ג.
(ח) לקמן מ"ה.
(ט) ז"ל ט"ה (שמות כה).
(ס) [רש"ל] (ז) ז"ל נוסף.
(ס) ז"ל מדפדף. ח"ג.
(ס) [ועי' תוס' ב"ב ק"ד:
ד"ה מה].

תורה אור השלם

1. או בן יגח או בת יגח
במשפט הזה יעשה לו:
2. וכן יגח שור את איש
או את אשה ומה סקול
יסקל השור ולא יאכל
את בשרו ובעל השור
שמות כא כח
3. ואם שור נזח הוא
מתחיל שלשם ודועד
בבעליו ולא ישמרו
דחיות איש או אשה
השור יסקל וגם בעליו
יסקל: שמות כא כט
4. ואם אין אדם לאביו
ונתתם את נחלתו
לשארו הקרוב אליו
משפחתו וירש אותה
והיתה לבני ישראל
לחוקת משפט באשר
צוה יי את משה:
במדבר כו יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין הצעל נזק
ליורשיו. ב"ב פירוש א"ס אין
הצעל קיים נזק המזיק
דמי ולדות יורשיו ולא
לשאה ואם אין האשה
קיימת נזק המזיק נזק
יוצא ליורשיה חללא דלף
בשאר נזקין דלאו כופר
נמי הוי מקרי ליורשיה ולא
לצעל ויהא חסר:

גליון הש"ס

גמ' להיב על האשה
בא"ש. עי' לעיל טו ע"א:
שם הואיל ואין ב"ר. געין
דף מג ע"א:

מוסף רש"י

אף תם שחבל באדם
משלם במותר נזק
שלם. אם חבל אדם בשור
תם ותם בלשם ושמו ב"ד
חלה שחבל שור בלשם
יותר מחבלה שחבל האדם
בשור משלם צעל השור
אותו עדיף (ועי' ח).
צעל השור משלם אותו
מותר מוק שלם (עורכו)
ד"ה. והא תבריה ר"ע
לגזיזה. לכה אגרוס,
כדאמר בסנהדרין צ"ק
(י). אהיה לגזיזה וקס
(ועי' ח). ואין הבעל
נוטל בראיו. כגון שמתה
אשתו ואחר כך מת אשה,
דנחלה זו לראיה לה אלו
היתה קיימת, כבמוחזק.
ירוש' שהיא מוחזקת ככר
קודם מיתתה כגון שמת
אשה ואחר כך מתה היא
(רשב"ם ב"ב ק"ג).